

Mål C-821/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

24 december 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Spanien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

3 december 2021

Kärande:

NM

Svarande:

Club La Costa (UK) PLC, sucursal en España

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Management LTD

European Resorts & Hotels, S. L.

Saken i målet vid den nationella domstolen

De spanska domstolarnas internationella behörighet och tillämplig lag i målet – Bryssel I-förordningen och Rom I-förordningen – Avtal om tidsdelat boende – Konsumentavtal

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande rörande tolkning – Artikel 267 FEUF – Tolkning av Bryssel I-förordningen och Rom I-förordningen - Konsumentavtal

Tolkningsfrågor

Beträffande Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012:

1. Vid konsumentavtal på vilka artikel 18.1 i Bryssel I-förordningen är tillämplig, är det förenligt med den förordningen att tolka uttrycket ”den andra avtalsparten” som används i den bestämmelsen så, att det enbart avser den som har undertecknat avtalet, vilket innebär att det inte kan innefatta andra fysiska eller juridiska personer än de som faktiskt har undertecknat avtalet?
2. Om uttrycket ”den andra avtalsparten” tolkas så, att det bara omfattar den som faktiskt har undertecknat avtalet, är det, i de fall där såväl konsumenten som ”den andra avtalsparten” har hemvist utanför Spanien, förenligt med artikel 18.1 i Bryssel I-förordningen att göra en tolkning enligt vilken de spanska domstolarnas internationella behörighet inte kan fastställas av den anledningen att det i den koncern som ”den andra avtalsparten” tillhör ingår bolag som har hemvist i Spanien och som inte har medverkat i undertecknandet av avtalet eller som har undertecknat andra avtal än det som yrkas ogiltigförklarat?
3. Om ”den andra avtalsparten” som avses i artikel 18.1 i Bryssel I-förordningen styrker att det fastställts att denna har hemvist i Förenade kungariket enligt artikel 63.2, är det då förenligt med den bestämmelsen att tolka det så, att den hemvist som fastställts på det sättet begränsar den valmöjlighet som finns enligt artikel 18.1? Är det förutom detta förenligt med den bestämmelsen att tolka det så, att den inte bara slår fast en ”presumtion om de faktiska förhållandena”, eller att den presumtionen vederläggs om ”den andra avtalsparten” bedriver verksamhet utanför den jurisdiktionsort där denna har hemvist, eller att det åligger ”den andra avtalsparten” att styrka att det finns en överensstämmelse mellan dess hemvist som fastställts i enlighet med nämnda bestämmelse och den ort där denna bedriver sin verksamhet?

Beträffande Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 593/2008 av den 17 juni 2008:

4. Vid konsumentavtal på vilka Rom I-förordningen är tillämplig, är det förenligt med artikel 3 i den förordningen att tolka det så, att de villkor om fastställandet av tillämplig lag som ingår i de ”allmänna villkoren” i det avtal som parterna har undertecknat eller som ingår i en separat handling som det uttryckligen hänvisas till i avtalet och som det styrkts att den har överlämnats till konsumenten, är giltiga och tillämpliga?
5. Vid konsumentavtal på vilka Rom I-förordningen är tillämplig, är det förenligt med artikel 6.1 i den förordningen att tolka det så, att den bestämmelsen får åberopas av såväl konsumenten som den andra avtalsparten?
6. Vid konsumentavtal på vilka Rom I-förordningen är tillämplig, är det förenligt med artikel 6.1 i den förordningen att tolka det så, att om villkoren i den är

uppfylla, ska den lag som anges i den bestämmelsen under alla förhållanden ges företräde framför den lag som anges i artikel 6.3, även om den sistnämnda lagen kan vara mer gynnsam för konsumenten i det konkreta fallet?

Anförd unionsrättspraxis och anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I):

Artikel 7 ("Särskilda behörighetsbestämmelser"), punkt 5.

Artikel 17 ("Behörighet vid konsumenttvister"), punkt 1 c.

Artikel 18, punkt 1.

Artikel 19.

Artikel 24 ("Exklusiv behörighet"), punkt 1 första stycket.

Artikel 25 ("Avtal om domstols behörighet"), punkt 1.

Artikel 63 ("Allmänna bestämmelser"), punkterna 1 och 2.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I):

Artikel 3 ("Lagval genom avtal"), punkt 1.

Artikel 4 ("Tillämplig lag i avsaknad av parternas lagval"), punkterna 1 och 4.

Artikel 6 ("Konsumentavtal").

Artikel 10 ("Samtycke och materiell giltighet"), punkt 1.

Avtal om Förenade konungarikets utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (EUT C 384, 2019, s. 1).

Artiklarna 66 a, 67.1 a och 126.

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Artikel 81

EU-domstolens dom av den 17 december 1970, Handelsgesellschaft, mål 11/70.

Anförda nationella bestämmelser

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y

Usuarios (kungligt lagstiftningsdekret 1/2007 av den 16 november 2007 om omarbetning av den allmänna lagen om skydd för konsumenter och användare).

Artikel 67. ”Internationella privaträttsliga bestämmelser”.

Ley 4/2012, de 6 de julio, de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico (lag 4/2012 av den 6 juli 2012 om avtal om tidsdelat boende).

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och det nationella målet

- 1 NM, som är brittisk medborgare och har hemvist i Förenade kungariket, ingick den 6 oktober 2018 ett avtal om tidsdelat boende i Spanien, i enlighet med lag 4/2012 av den 6 juli 2012. NM:s fru, som också är brittisk medborgare och har hemvist i Förenade kungariket, medverkade också i avtalet liksom Club La Costa (UK) PLC, via sin filial i Spanien, som är ett brittiskt bolag med hemvist i Förenade kungariket som riktar sin affärsverksamhet till Spanien och andra länder, däribland Förenade kungariket.
- 2 Avtalet i fråga innehåller följande villkor (villkor ”S”): *”Detta avtal ska tolkas enligt engelsk lag. Tvister rörande tolkningen och tillämpningen av avtalet ska uteslutande prövas av engelska domstolar. Delgivning ska ske via post till de adresser som anges på baksidan eller på annat sätt som är tillåtet enligt lagarna i England och Wales.”*
- 3 NM har väckt talan vid den hänskjutande domstolen och yrkat att avtalet i fråga ska ogiltigförklaras och att de belopp han har betalat ska återbetalas. Talan riktar sig förutom mot den andra avtalsparten Club La Costa (UK) PLC, mot fyra andra bolag, av vilka tre också är brittiska och det fjärde är spanskt (European Resorts & Hotels, S. L.). De fyra sistnämnda bolagen som är svarande i målet medverkade aldrig i det avtal som tvisten i det nationella målet avser, utan i andra avtal där Club La Costa (UK) PLC inte medverkade.
- 4 Det ska i det nationella målet prövas huruvida de spanska domstolarna är behöriga att pröva en talan som den som väckts i det nationella målet. Det ska även fastställas vilken lag som är tillämplig. I den spanska processrättsliga lagstiftningen föreskrivs att om utländsk lag är tillämplig, ska den part som åberopar den styrka att den existerar och vilket innehåll den har. Spansk lag föreskriver även ett system för att bevisa innehållet i utländsk rätt, i enlighet med principerna om relevans och nytta.

Parternas huvudargument

- 5 Efter att den hänskjutande domstolen uppmanat parterna att yttra sig över frågan huruvida ett förhandsavgörande borde begäras från Europeiska unionens domstol,

motsatte sig käranden en sådan begäran medan svarandena förklarade att de ansåg att ett förhandsavgörande borde begäras.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 6 Det är oomtvistat att de relevanta bestämmelserna i unionsrätten för att fastställa domstols behörighet finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 (nedan kallad Bryssel I-förordningen), samt i avtalet om Förenade konungarikets utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, enligt vilket bestämmelserna i Bryssel I-förordningen ska tillämpas i Förenade kungariket beträffande mål i vilka talan väckts före övergångsperiodens utgång, vilken upphörde den 31 december 2020 (artiklarna 67.1 a och 126 i avtalet).
- 7 Det är även oomtvistat att de relevanta bestämmelserna i unionsrätten för att fastställa tillämplig lag finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 (nedan kallad Rom I-förordningen), samt i avtalet om Förenade konungarikets utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, enligt vilket bestämmelserna i Rom I-förordningen ska tillämpas i Förenade kungariket beträffande avtal som har ingåtts före övergångsperiodens utgång, vilken upphörde den 31 december 2020 (artiklarna 66 a och 126 i avtalet).
- 8 De spanska domstolarna, i synnerhet Audiencia Provincial de Málaga (provinsdomstolen i Málaga, Spanien), har hittills tolkat de ovannämnda bestämmelserna på olika och varierande sätt. Det har medfört att det i tvister som rör samma sak och där man försökt avgöra vilken domstol som har internationell behörighet för att pröva talan om avtals ogiltighet och om återbetalning, ibland har slagits fast att de spanska domstolarna är behöriga och ibland att de inte är det.

Tolkning av förordning nr 1215/2012 (Bryssel I)

- 9 Det ska till att börja med påpekas att det i rättspraxis utan tvekan slagits fast att det aktuella avtalet i det nationella målet inte avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom. Det innebär att den särskilda behörighetsregeln i artikel 24.1 i Bryssel I-förordningen, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen, oberoende av var parterna har hemvist, ska ha exklusiv behörighet om talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom, inte är tillämplig.
- 10 Det kan vidare konstateras att det aktuella avtalet tillhör kategorin *konsumentavtal* enligt artikel 17.1 c i Bryssel I-förordningen, på vilka den regel för fastställande av behörig domstol som föreskrivs i artikel 18.1 ska tillämpas. Enligt den får ”*k[onsumenten ... väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den medlemsstat där denne har hemvist eller, oberoende av var den andra parten har hemvist, vid domstolen för den ort där konsumenten har*

hemvist”. Avvikelse från denna behörighetsregel får endast ske genom ett uttryckligt avtal, under förutsättning att detta avtal, i enlighet med artikel 19 i Bryssel I-förordningen, *har ingåtts efter tvistens uppkomst*.

- 11 Mot bakgrund av detta handlar tolkningstvisten om hur det ska avgöras var *den andra avtalsparten* har hemvist enligt artikel 18.1 i Bryssel I-förordningen.
- 12 Artikel 62 i Bryssel I-förordningen behandlar denna fråga och i punkt 1 föreskrivs att vid avgörandet av huruvida en part har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt ska domstolen tillämpa sin egen lag. I punkt 2 stadgas att *om en part inte har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt ska domstolen, vid avgörandet av huruvida parten har hemvist i en annan medlemsstat, tillämpa den medlemsstatens lag*. Om *den andra avtalsparten* är en juridisk person ska dess hemvist enligt artikel 63 i samma förordning anses vara orten för dess a) *stadgeenliga säte*, b) *huvudkontor*, eller c) *huvudsakliga verksamhet*. Vad beträffar Förenade kungariket *avses med stadgeenligt säte* ”registered office” eller, om ”registered office” saknas, *orten för stiftandet* (”place of incorporation”) eller, om sådan ort saknas, *den ort enligt vars lagstiftning bildandet* (”formation”) av bolaget eller den juridiska personen ägde rum) (artikel 63.2).
- 13 Mot bakgrund av detta har det i spansk rättspraxis slagits fast att den valmöjlighet som en konsument har enligt artikel 18.1 i Bryssel I-förordningen, inte medger att denne utformar en geografisk behörighetsregel efter eget gottfinnande och bortser från den juridiska personens hemvist, såsom den definieras i den bestämmelsen. Det handlar alltid om *den andra avtalspartens* hemvist och inte om någon utomstående persons hemvist, och denna hemvist bestäms genom den ovannämnda artikel 63 i Bryssel I-förordningen, med de särskilda bestämmelserna för Förenade kungariket. Av denna tolkning kan slutsatsen dras att när konsumenten inte har hemvist i Spanien ska de spanska domstolarna inte anses ha internationell behörighet, för det första i de fall där de enda juridiska personer mot vilka talan har väckts har hemvist i Förande kungariket, för det andra i de fall där, förutom mot de juridiska personer som ingick avtalet – *den andra avtalsparten* – och som har hemvist i Förenade kungariket, talan väcks mot enheter som har hemvist i Spanien och som, även om de tillhör samma koncern, inte är parter i avtalet, och för det tredje i de fall där, förutom mot de juridiska personer som ingick avtalet och som har hemvist i Förenade kungariket, talan väcks mot enheter som har hemvist i Spanien och som har ingått andra underordnade avtal som skiljer sig från det avtal som talan om ogiltigförklaring avser.
- 14 En alternativ tolkning är att det ska bortses från *den andra avtalsparten* och dennes hemvist såsom den definieras i artikel 63 i Bryssel I-förordningen. Enligt denna ståndpunkt föreskriver den bestämmelsen en presumtion om de faktiska förhållandena, vilket innebär att *den andra avtalsparten* ska styrka att den har hemvist där den har sin huvudsakliga verksamhet. I annat fall, och om det visar sig att den koncern som den andra avtalsparten tillhör bedriver verksamhet i Spanien, ska de spanska domstolarna anses ha internationell behörighet i enlighet med den tolkningen av artiklarna 18.1 och 63 i Bryssel I-förordningen.

- 15 Den hänskjutande domstolen anser att en sådan tolkning inte är förenlig med Bryssel I-förordningens anda och syfte, eftersom den inte bara låter konsumenten tillämpa en egen behörighetsregel, i stället för svarandens hemvist, utan även låter konsumenten utforma svarandens hemvist på ett sätt som inte följer den föreskrivna definitionen, och därmed göra ett slags *forum shopping*.

Tolkning av förordning nr 593/2008 (Rom I)

- 16 Om EU-domstolen besvarar frågan så att de spanska domstolarna är behöriga att pröva talan, behöver det fortfarande fastställas enligt vilken lag avtalets giltighet eller ogiltighet ska prövas.
- 17 Det har tidigare påpekats att det följer av rättspraxis att fastställandet av den lag som ska tillämpas på det avtal som är aktuellt i det nationella målet ska ske enligt Rom I-förordningen, med hänsyn till tidpunkten för avtalet, samt de relevanta bestämmelserna i avtalet om Förenade konungarikets utträde ur Europeiska unionen som det hänvisats till tidigare. Bestämmelserna i den förordningen har emellertid tolkats olika av olika domstolar.
- 18 Enligt artikel 3.1 i Rom I-förordningen *ska på ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt*. I andra hand ska de olika kriterierna i artikel 4 tillämpas, vilka kompletteras med den avslutande bestämmelsen i punkt 4 i den artikeln, där det hänvisas till *lagen i det land till vilket avtalet har närmast anknytning*. Förutom dessa allmänna bestämmelser innehåller förordningen särskilda bestämmelser, bland annat (när det gäller konsumentavtal) i artikel 6, som har rubriken ”Konsumentavtal”. Det system som föreskrivs för den här typen av avtal är följande: Parterna kan välja tillämplig lag, under förutsättning att det inte medför att konsumenten berövas det skydd som den tillförsäkras genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som i andra hand är tillämplig på konsumentavtal (artikel 6.2). I andra hand, det vill säga om inget lagval har gjorts eller om det val som har gjorts i avtalet inte kan beaktas, ska på konsumentavtal tillämpas lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att den andra avtalsparten (näringsidkaren) uppfyller något av följande två krav: a) att den bedriver sin verksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller b) att den riktar sin verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet (artikel 6.1). Endast om de ovannämnda kriterierna inte har uppfyllts ska i tredje hand de allmänna kriterier som föreskrivs i artiklarna 3 och 4 tillämpas (artikel 6.3).
- 19 Det råder ingen oenighet om att nämnda artikel 6 är tillämplig på det aktuella avtalet i förevarande mål, vilket tycks leda till slutsatsen att det är Förenade kungarikets lag som ska tillämpas i målet.
- 20 Enligt en avvikande tolkning som gjorts i mål om likadana avtal som det som är aktuellt i förevarande mål, är engelsk lag inte tillämplig. Enligt denna tolkning är villkoret att engelsk lag är tillämplig inte giltigt, eftersom det inte är något som parterna har avtalat fritt, utan som har ålagts av den andra avtalsparten som ett

allmänt avtalsvillkor. Samtidigt får enligt samma tolkning artikel 6.1 i Rom I-förordningen inte åberopas av den andra avtalsparten utan bara av konsumenten, vilket innebär att om konsumenten inte åberopar ett sådant skydd, ska med nödvändighet bestämmelserna i artikel 6.3 i förordningen tillämpas, i vilken det hänvisas till artiklarna 3 och 4 i samma förordning.

- 21 Det bör vad beträffar den sistnämnda tolkningen påpekas, för det första att varken Rom I-förordningen eller EU-domstolens praxis rörande konsumentskydd utgör hinder för att uttryckliga villkor om behörig domstol förs in i de allmänna avtalsvillkoren, om dessa villkor framgår av det avtal som parterna har ingått eller det indirekt hänvisas till dem, på ett tydligt sätt. För det andra kan det inte hävdas att bestämmelsen i artikel 6.1 bara får åberopas av konsumenten. Rom I-förordningen innehåller inte någon sådan begränsning. Det tycks snarare röra sig om en apriorisk och abstrakt tolkning, enligt vilken spansk lag ska ges företräde framför engelsk lag, på grund av att den är gynnsammare. Denna tolkning bygger dessutom på en bestämmelse i den spanska lagen om skydd av konsumenter och användare, närmare bestämt artikel 67, som rör internationell privaträtt och som reglerar tillämpningen av utländsk rätt på konsumenter.
- 22 Vad beträffar detta har EU-domstolen slagit fast att rättsliga begrepp som förts in i unionsrätten är egna och självständiga unionsrättsliga begrepp som ska tolkas på grundval av de unionsrättsliga principerna och aldrig på grundval av nationella principer, begrepp eller bestämmelser (dom av den 17 december 1970, Handelsgesellschaft, 11/70).
- 23 De olika tolkningar som har redovisats här visar att det finns ett behov av att få klarlagt vilken innebörd de tillämpliga bestämmelserna i Bryssel I-förordningen och Rom I-förordningen har, på det sätt som angetts i de hänskjutna tolkningsfrågorna.